A Hlavács család nyomán a Vág völgyében

Genealógiai és etnográfiai közlemény

Dr. Barsi Béla (drbarsibela@gmail.com)

dr. Ács Péter Phd (ELTE) közreműködésével

Apai nagyanyai leszármazottként már évekkel ezelőtt gondoltam Hlavács őseim kutatására. Miután nem állt rendelkezésemre az evangélikus vallású Olga nagyanyám keresztelési anyakönyvi másolatán és a szájhagyományon kívül (morva leszármazás) egyéb, a nehéz feladatot halogattam.

Ez kivételesen hasznosnak bizonyult, mivel az évek során mikrofilmre kerültek a felvidéki evangélikus egyházi kerületek bejegyzései. Nehezítette a kutatást azonban, hogy a tisztes polgári család múltjának feltárását nem könnyítették meg családi tulajdonban, esetleg levéltárakban lapuló birtokadományozási vagy nemesi oklevelek. Ráadásul számos névvariáció fordul elő ugyanazon család követése során is, amelyek esetleg a szótő ismeretében azonosíthatók csupán: Hlavács, Hlavats, Hlavaty, Hlavaj, Hlawats, sőt Hlavatsik, Hlavacsek, Hlavcsó stb. A mormonok általi mikrofilmekből készült keresőprogramban – igaz, ritkán – a nevek durva elírásai is előfordultak, amelyek az eredeti bejegyzés gondos tanulmányozásából kideríthetők voltak. Mindenesetre a Liptói–medencében és a Vág völgyében Németlipcsén és Liptószentmiklóson, valamint a környező településeken nemcsak az evangélikus egyházi bejegyzéseiben találhatók Hlavácsok, hanem a vizsgált időszakban (XVIII. -XIX. század) a katolikus egyház regisztereiben is sok Hlavács van, akik gyakran csak névrokonságban vannak egymással. Ez nehezíti a kutatást, a köztük lévő differenciálást viszont megkönnyíti a gyakori gyermekáldás és az anya – néha szász leszármazott – házastárs léte, ahogy ez az általam kutatott Hlavácsok esetében volt. Tekintettel a névvariációkra, a közlemény szövegében mindenhol a „Hlavács” családnevet említjük függetlenül az eredeti dokumentumokban lévőktől.

A közlemény megírásában komoly és folyamatos segítséget kaptam dr. Ács Pétertől, aki a Liptói-medence népeinek demográfiai mozgásait illetően és konkrét etnográfiai kérdésekben eligazított.

Alapvetően egy ősi szlovák ajkú Hlavács család leszármazását kutattuk, egy, a harmincas években megjelent újságcikk nyomán. Mint ismeretes, Németlipcse (1946 után a partizánok emlékére Partisanska Lupcsa) szász település volt szláv környezetben. Az itteni iparosodás egyik központja volt Liptószentmiklós mellett. Fakitermelés és kereskedés, aranybányászat és aranyművesség folytán a Trianon előtti Felvidék gazdagságához jelentősen hozzájárultak. A XIII. században bányászattal foglalkozó szászok az évszázadok folyamán elszlávosodtak, de családnevük alapján ma is jól kutatható eredetük, főként Németlipcsén.

A kutatott Hlavács család ősei Liptószentmiklósról és az azt környező településekről származnak, amelyek idővel egymásba olvadtak. De a családomat érintő oldalág tagjai Németlipcsében vertek gyökeret a XVIII. században, ezért a kutatást ott indítottuk, majd a liptószentmiklósi plébániákon folytattuk. Az említett újságcikk (lásd később) hitelességének tisztázása érdekében, a család elágazásának pontosítását is tervbe vettük.

A család egyik ága tehát Németlipcséből származott le, amelynek adataira nemrég online kutatási lehetőség nyílt.

A településen gazdálkodó plebejus telepesek és a földbirtokosok mellett egy jómódú iparos és kereskedő réteg alakult ki, amely gondot fordított gyermekeinek iskoláztatására. Így volt ez az általam kutatott Hlavács család esetében is. Ennek néhány tagja a későbbiekben a mai Magyarország területére költözött, ahol iparát kedvező körülmények között űzhette, vagy kereskedhetett jó haszonnal. Itt született és élt Hlavács Dániel, akinek a születési anyakönyvéről és fényképéről másolatot kaptam rokonaimtól és sokáig ezekkel meg is elégedtem. Az állítólag morva származású ősöm és apja is fakereskedő volt.

Az alábbi tájképen (rézkarc báró Mednyánszky Lászlótól) az előtérben faúsztatás látható a Vág folyón.

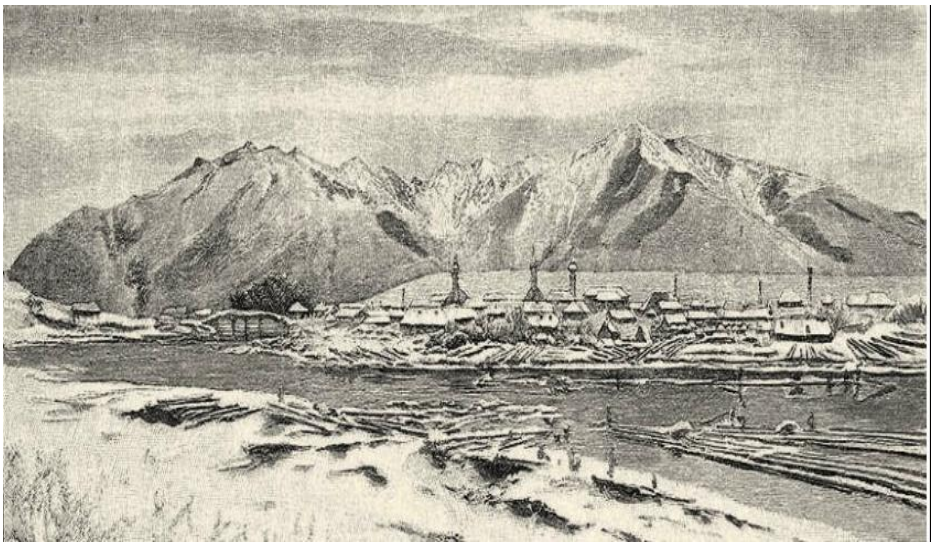

Liptószentmiklós

Tájékozódó online vizsgálattal – még a fiúról apára keresés megkezdése előtt – szúrópróbaszerűen a morva leszármazásra kerestem rá, és találtam is erre utaló bejegyzéseket egyes Hlavács családoknál, de ezek nem voltak összefüggésbe hozhatók Morvaországgal, hanem csak egy Morva nevezetű szlovák helyiséggel, így az általam kutatott családdal semmiképpen sem.

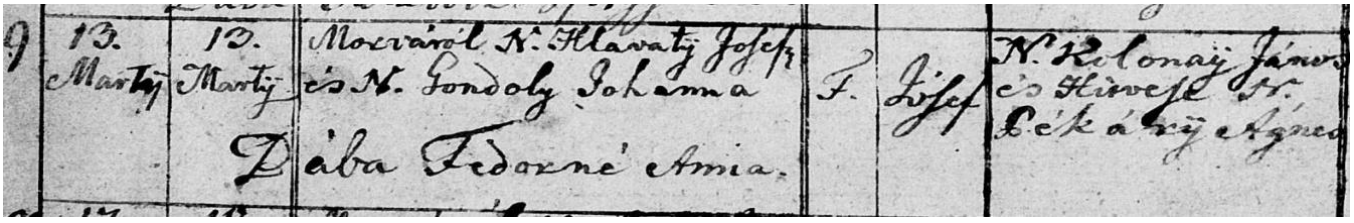

Ifj. Hlavaty József József fiának matrikulája 1823.03.13. Tusice

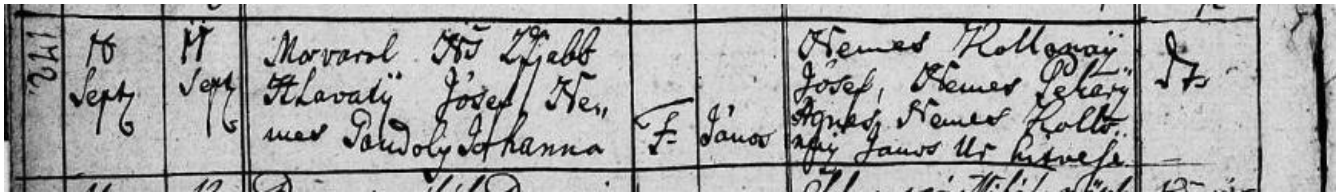

Ns. Hlavaty József János fiának matrikulája 1825.09.10. Tusice

A családi szájhagyományban szereplő morvai családi eredet tudomásom szerint ugyanis nem egy konkrét helységre vonatkozott, hanem Morvaföldre. Ezt alátámasztja az, hogy a Morva helységből való leszármazásra utaló további adat nem került elő.

A németlipcsei ág

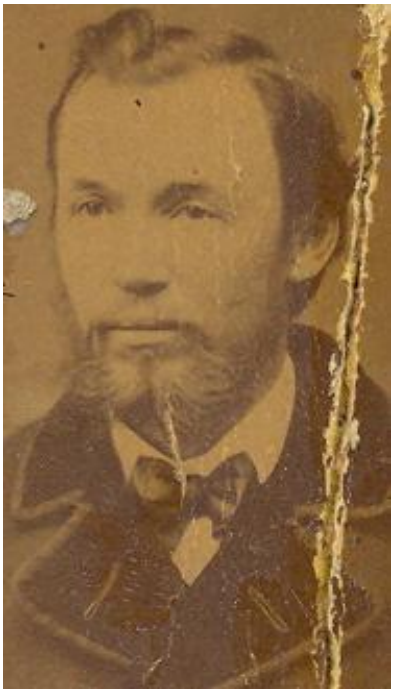

Hlavács Dániel

Az egyetlen fénykép Hlavács Dánielről leánya, Olga hagyatékából származik. Keresztlevelét Szabó Júlia leszármazottjától kaptam. Eredetijét már az online mormon mikrofilm-kereső program révén szereztem meg (Slovakia Church and Synagogue Books Mormonfilm – a továbbiakban SCSBMF)[1].

[1] SCSBMF: Partisanska Lupca 2004651 mikrofilm 144.kép.

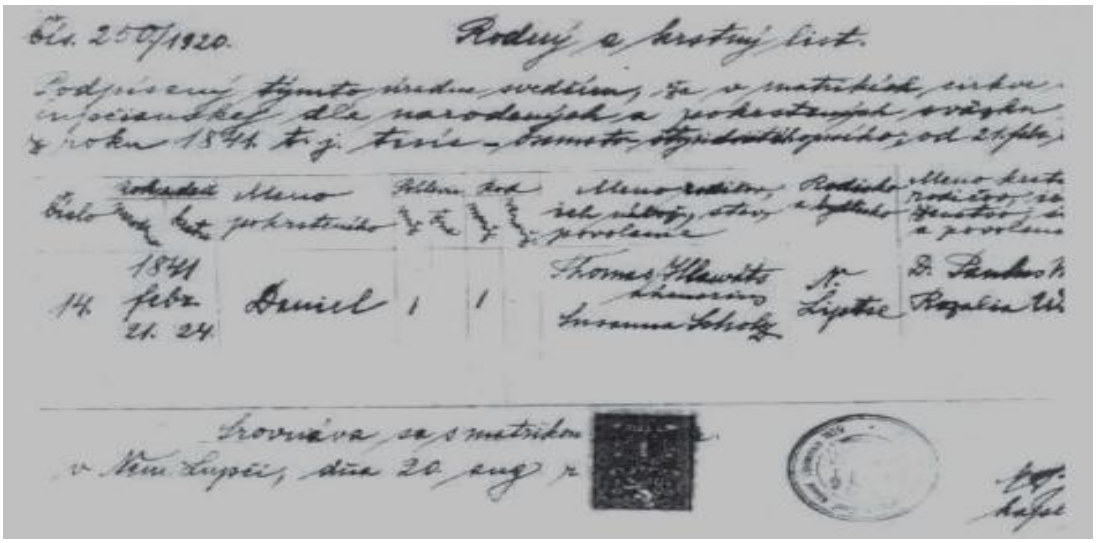

Hlavács Dániel keresztlevele (másolat)

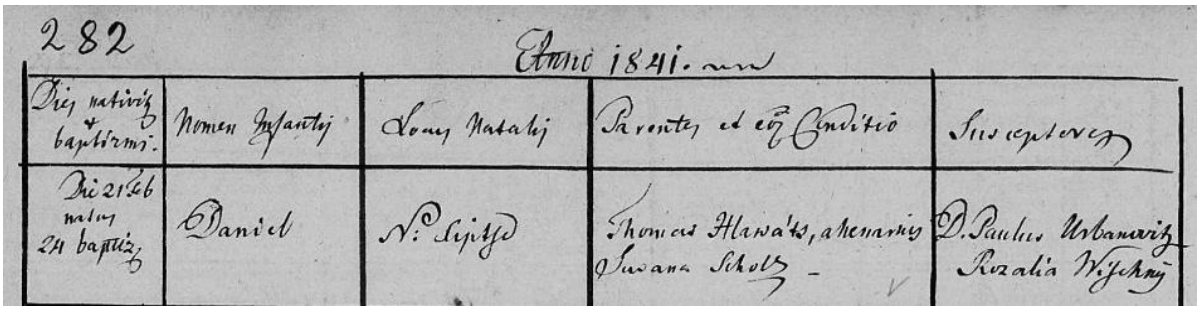

Hlavács Dániel keresztlevele Németlipcse 1841.02.21

Eszerint apja, Hlavács Tamás is kereskedő volt, anyja, Scholcz Zsuzsanna pedig nyilván német származású.

A németlipcsei evangélikus egyházi feljegyzésekben számos testvérének keresztelési adata található.

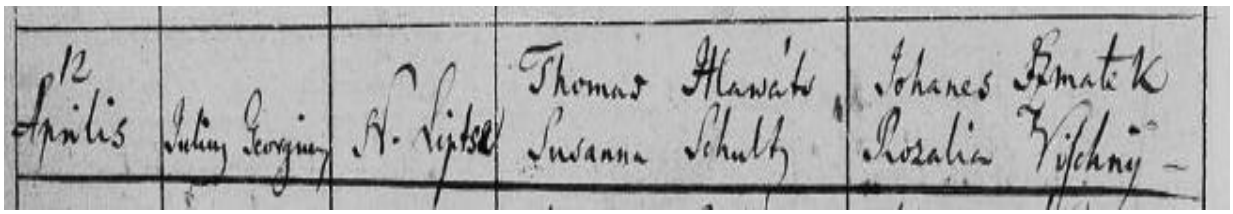

Gyula György 1831-ben az elsőszülött fiú[2]

[2] Lj.1. 113. kép.

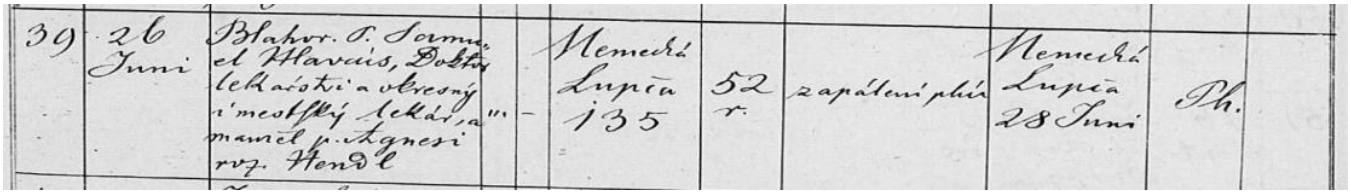

Sámuel 1833-ban, aki körzeti orvos volt,

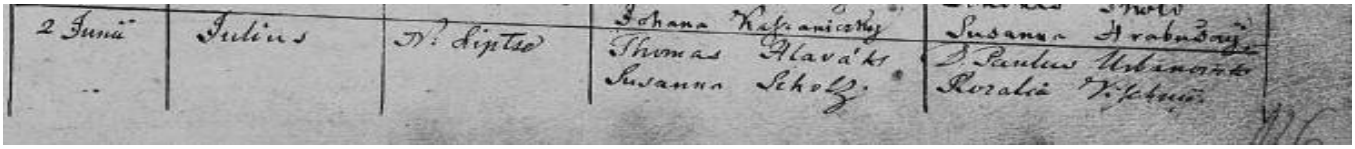

és1885-ben, 52 évesen halt meg[3]

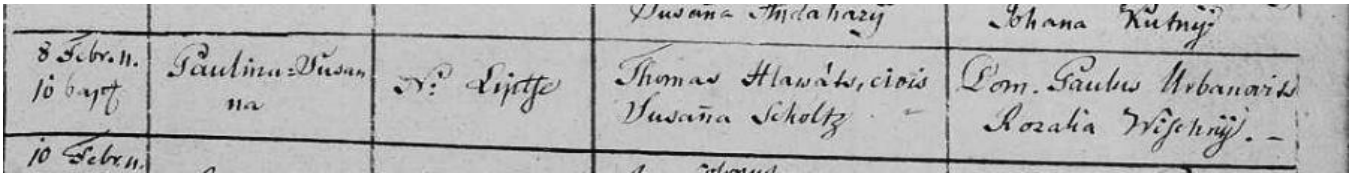

Gyula matrikulája 1836[4]

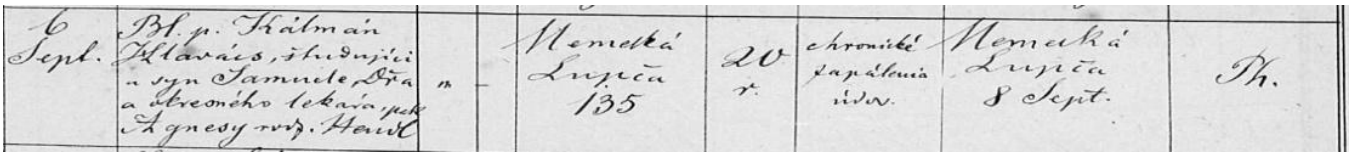

Paulina matrikulája 1839[5]

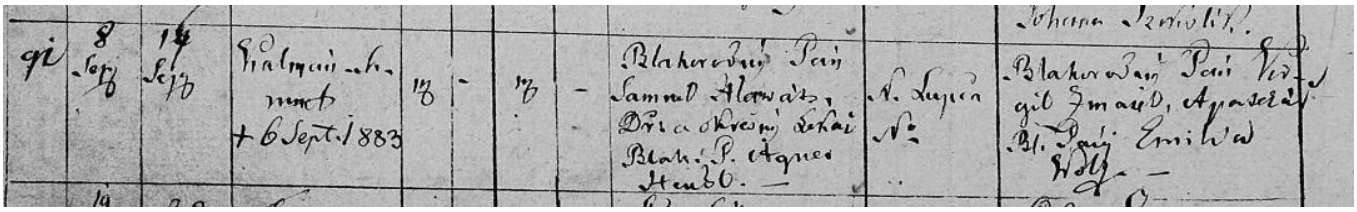

Hlavács Sámuelnek Kálmán nevű fia 1863-ban született - és meghalt 1883-ban[6]

Hlavács Dániel és Weil Ida házasságából született Hlavács Olga nagyanyám, és bátyja Hlavács Kornél, aki okleveles gépészmérnök, minisztériumi titkár, és az első Magyar Általános Biztosító Társaság műszaki tanácsosa volt.

---

[3] Lj. 1. 37. kép.

[4] Lj. 1. 128.kép

[5] Lj. 1. 137. kép

[6] Lj, 1. 257. kép

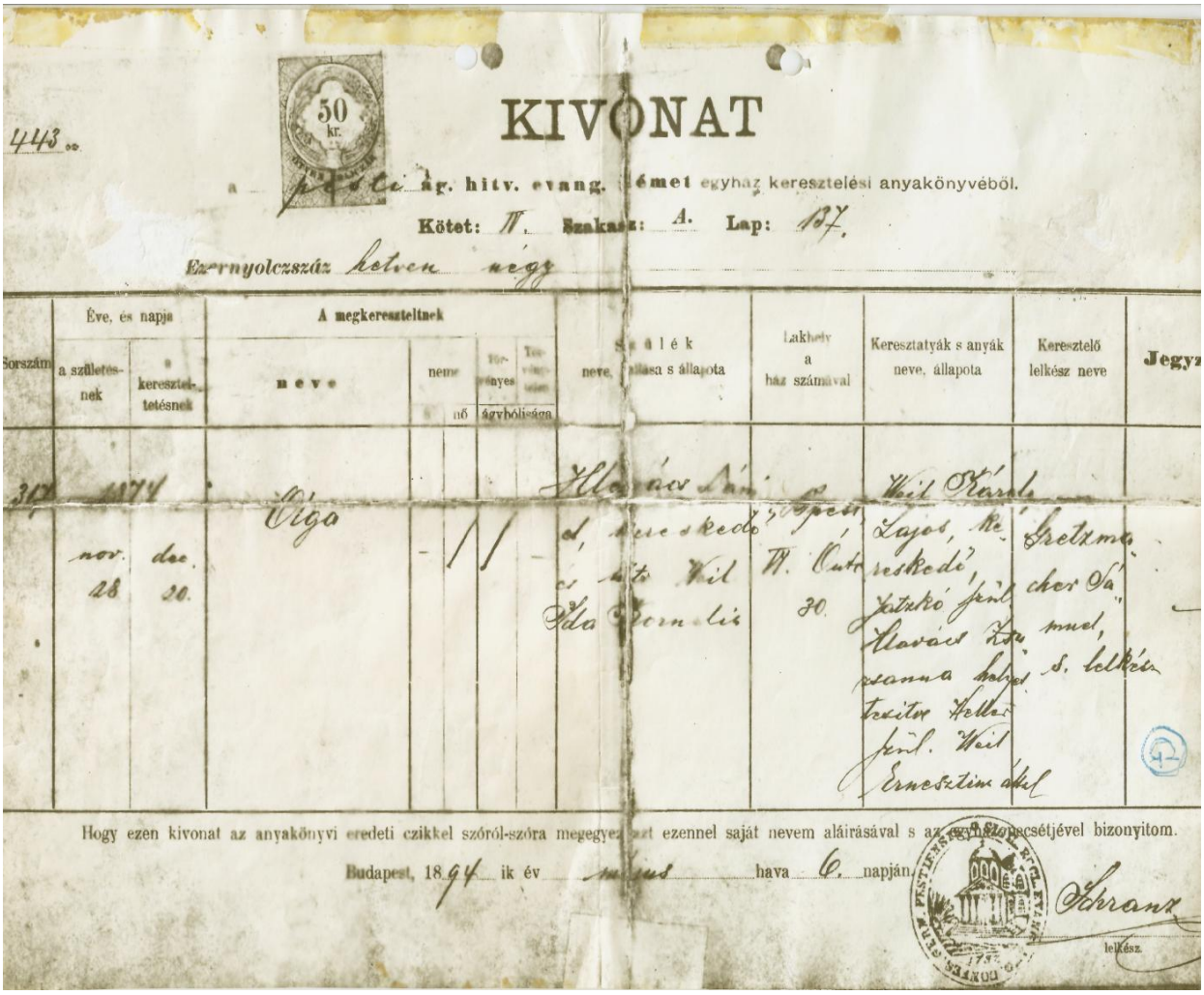

KIVONAT

443.

30 kr.

a Pesti ág. hitv. evang. Német egyház keresztelési anyakönyvéből.

Kötet: IV. Szakasz: A. Lap: 137.

Ezernyolczszáz hetven négy

Sorszám	Éve, és napja a születésnek	Éve, és napja a keresztelésnek	A megkereszteltnek neve	neme	Törvényes	Törvénytelen	neve, állása s állapota	Lakhely a ház számával	Keresztatyák s anyák neve, állapota	Keresztelő lelkész neve	Jegyz
				nő	ágyhóliság						
30	1874 nov. 28	dec. 20.	Olga	-	/	/	d. kereskedő Hlavács Kornélis	W. Cuto 30.	Lajos, kereskedő, Katzkó jénl. Hlavács Kor. neje, Anna leány. Tanitó Heller jénl. Weil Ernesztina által	Kretzmer Sá. mued, s. lelkész	

Hogy ezen kivonat az anyakönyvi eredeti czikkel szóról-szóra megegyez[illegible]ezennel saját nevem aláírásával s az egyházi pecsétjével bizonyitom.

Budapest, 1894 ik év május hava 6. napján.

Schranz lelkész.

Hlavács Olga keresztlevelének másolata

Hlavács Olga (1874-1968)

Hlavács Kornél (1872-1930)

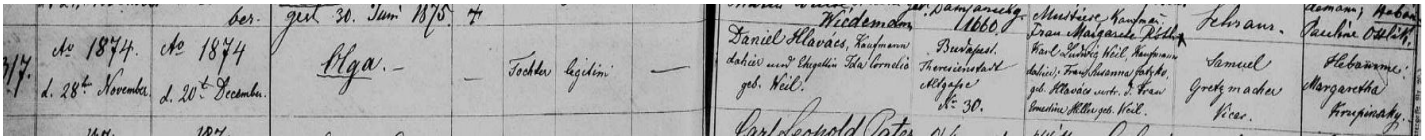

Hlavács Olga eredeti keresztlevele 1874

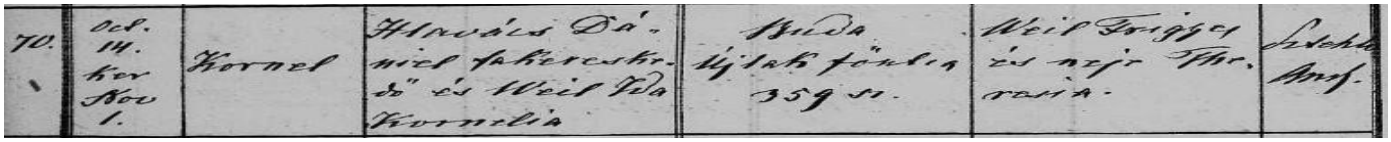

Hlavács Kornél matrikulája 1872

Hlavács Kornél 58 évesen halt meg. Tudása, szakértelme és embersége folytán űrt hagyott maga után. Gyászjelentése mutatja sokoldalú tevékenységét. Egy újságban úgy emlékeztek meg róla, hogy örökre eltávozott egy igaz ember[7].

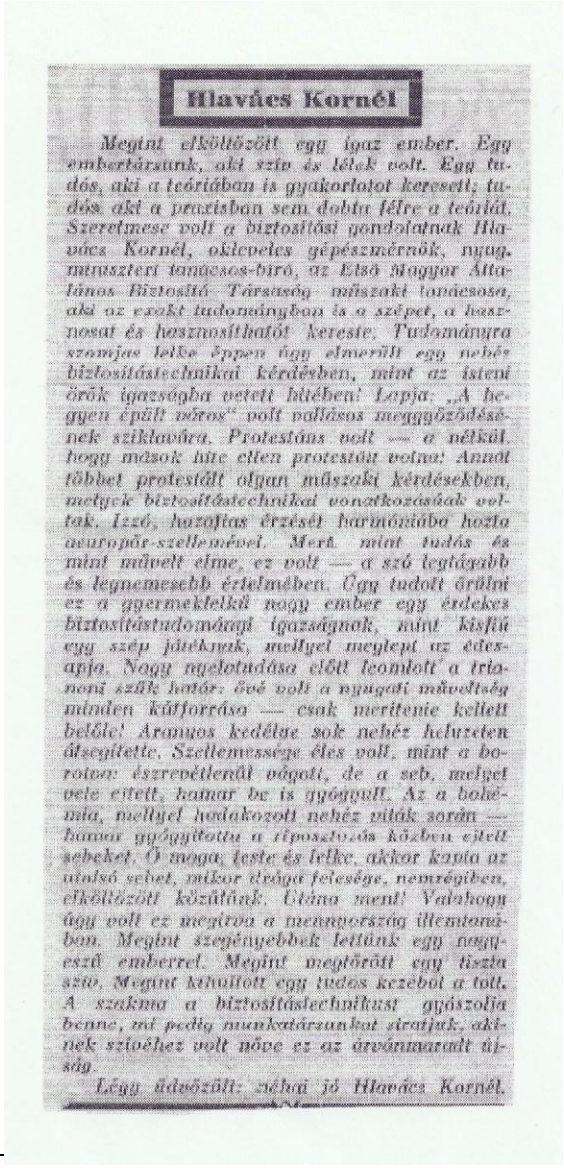

Hlavács Kornél

Megint elköltözött egy igaz ember. Egy embertársunk, aki szív és lélek volt. Egy tudós, aki a teóriában is gyakorlatot keresett; tudós, aki a praxisban sem dobta félre a teóriát. Szeretmese volt a biztosítási gondolatnak Hlavács Kornél, okleveles gépészmérnök, nyug. műszaki tanácsos-bíró, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság műszaki tanácsosa, aki az exakt tudományban is a szépet, a hasznosat és hasznosíthatót kereste. Tudományra szomjas lelke éppen úgy elmerült egy nehéz biztosítástechnikai kérdésben, mint az isteni örök igazságba vetett hitében! Lapja: „A hegyen épült város" volt vallásos meggyőződésének sziklavára. Protestáns volt — a nélkül, hogy mások hite ellen protestált volna! Annál többet protestált olyan műszaki kérdésekben, melyek biztosítástechnikai vonatkozásúak voltak. Izzó, hazafias érzését harmóniába hozta neuropär-szellemével. Mert mint tudós és mint művelt elme, ez volt — a szó legtágabb és legnemesebb értelmében. Úgy tudott örülni ez a gyermeklelkű nagy ember egy érdekes biztosítástudományi igazságnak, mint kisfiú egy szép játéknak, melyet megtept az édesapja. Nagy nyelvtudása előtt leomlott a trianoni szűk határ: övé volt a nyugati műveltség minden kútforrása — csak meríteníe kellett belőle! Aranyos kedélye sok nehéz helyzeten átsegítette. Szellemessége éles volt, mint a borotva: észrevétlenül vágott, de a seb, melyet vele ejtett, hamar be is gyógyult. Az a bohémia, mellyel hadakozott nehéz viták során — hamar gyógyítottu a riposztozás közben ejtett sebeket. Ő maga, teste és lelke, akkor kapta az utolsó sebet, mikor drága felesége, nemrégiben, elköltözött közülünk. Utána ment! Valahogy úgy volt ez megírva a mennyország illemtanában. Megint szegényebbek lettünk egy nagyeszű emberrel. Megint megtörött egy tiszta szív. Megint lehullott egy tudós kezéből a toll. A szakma a biztosítástechnikust gyászolja benne, mi pedig munkatársunkat siratjuk, akinek szívéhez volt nőve ez az árvánmaradt ügy.

Légy üdvözült: néhai jó Hlavács Kornél.

In memoriam Hlavács Kornél

[7] Szabó Júlia levelesládájából

Olga mama édesanyja, Weil Ida Kornélia Budapesten született 1849. február 20.-án. Szülei, Weil Adolf Leopold és Lernberger Mária Terézia, augsburgi evangélikus, „birodalmi” németek voltak. Ida mama idős korában is csak törte a magyart. Gyakran mondta Bandi unokájának rosszallóan: „Pándi, te mész vérpad!” A német származásnak köszönhette azonban Rodriguez André nagybátyám, hogy 1956-os disszidensként haladék nélkül megkapta a német állampolgárságot Münchenben. Ebbe a családba nősült nagyapám, dr. Rodriguez Béla. Jól tette. Olga mama ugyan nála néhány évvel idősebb, de finom és szép teremtés volt. Végtelenül pedáns, jó anya, majd nagymama, kiváló pedagógus. Nagyapám halála után, aki az orosz fronton 1914-ben elesett, egyedül nevelte két fiát, de ebben segítette, bátyja, Kornél is. Hadiözvegyként trafikot nyithatott.

Otthon a kőszegi kadét

A Rodriguez testvérek

Kornél bácsi fiai, Kornél (Pubi) vadászbalesetben, és bátyja (Andor) is örökösök nélkül haltak meg, így ezen a fiúágon a Hlavács család kihalt. Erzsébet nevű leányát dr. Aczél Elemér sümegi főorvos vette el. Az ő Mária leánya, dr. Szabó János (hajdan építésügyi miniszter) felesége volt. Fiúk, ifj. dr. Szabó János orvos, és András. Leányaik Júlia és leánya Petra Júlia, valamint Andrea a leányági Hlavács rokonság élő tagjai, másodunokatestvéreim. Magam és fiaim, Barsi Béla, András és Gábor is a leányág leszármazottai vagyunk.

A fiúági leszármazást fiúról apára folytatva sikerült továbblépni a kutatásban, mielőtt az a Hlavács leszármazottak számára végkép a múlt ködébe veszne. Hlavács Tamás halálának időpontjában, 1865-ben 70 éves volt, ami alapján gyorsan megtaláltam születési bejegyzését, amely szerint ő nem Németlipcsében, hanem Kinoránybán (Chynorany) született.

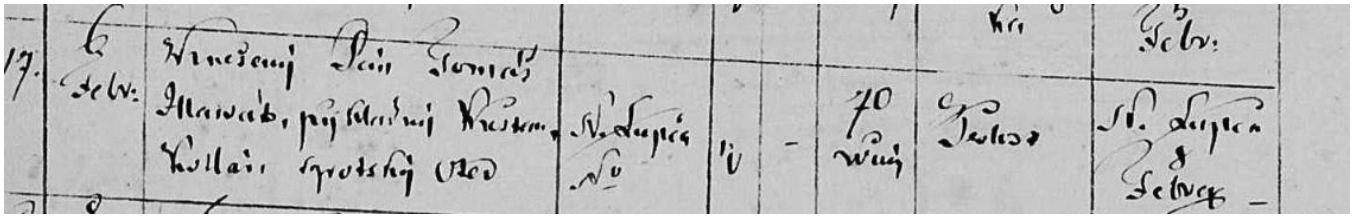

Hlavács Tamás halotti bejegyzése Németlipcse 1865.02.06.

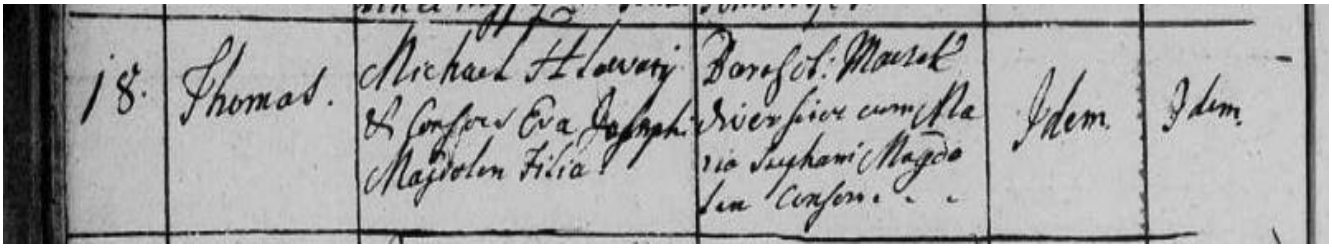

Hlavács Tamás matrikulája 1794.12.18. Kinorány

Hlavács Mihály egy található online keresésben Nyitrazsámbokrét kereszteltjei között 1752-ben. Kinorány és Nyitrazsámbokrét között öt km a távolság. Feltehetően Tamás apja volt. Mihály szülei Hlavács Pál és Dorottya voltak.

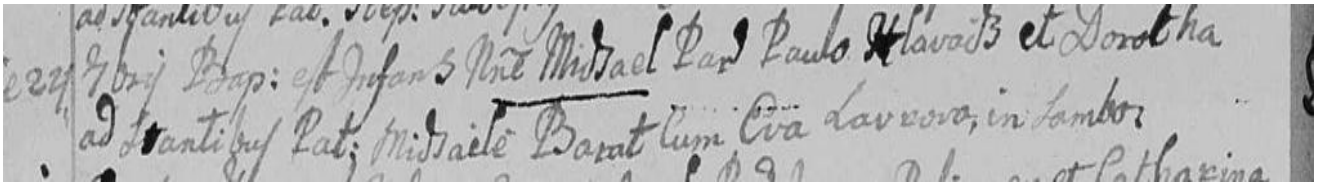

Hlavács Mihály I. matrikulája 1752.09.24. Nyitrazsámbokrét

Ugyanitt Hlavács Mihály II. matrikulája is, aki Hlavács István és Rozina fia volt.

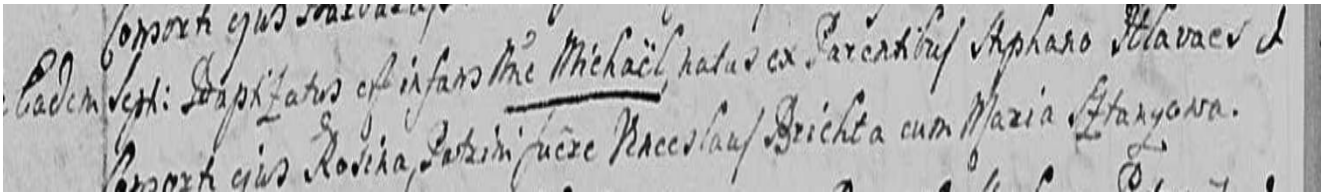

24. kép. Hlavács Mihály II. matrikulája 1752.08.07. Nyitrazsámbokrét[8]

Sőt itt a Hlavács III. Mihályé is, aki Hlavács János és Anna fia volt.

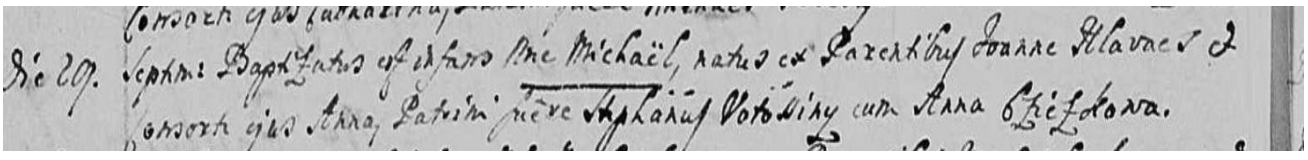

25. kép Hlavács Mihály III. matrikulája 1756.09.29. Nyitrazsámbokrét[9]

[8] SCSBMF mormonfilm 5223204 23. kép. Nyitrazsámbokrét

[9] SCSBMF mormonfilm 5223204 25. kép. Nyitrazsámbokrét

A három Mihály nyilván unokatestvér volt: Hlavács Pál, István és János testvérek fiai. A három Mihály egyike lehetett Hlavács Tamás apja.

Hlavács Pál és István 1720-ban, Hlavács János 1725-ben a szomszédos településen Kiskeresnyén (Malé Krstenany) születtek[10]. Apjuk Hlavács János volt, anyjuk Katalin és Barbara.

Hlavács Tamás apja tehát Mihály, anyja Magdolen József lánya, Éva volt. Ez utóbbi adatok válnak fontossá a kutatás következő fázisában. Mihály 46 éves korában halt meg ugyanitt Kinorányban 1820-ban.

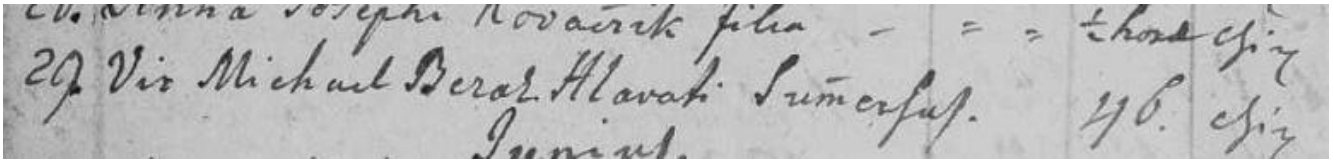

Hlavács Mihály fakereskedő halála 1820.05.29. Kinorány

Ebből számítható születési időpontja, amely 1774-re tehető, feltételezésem szerint Liptószentmiklós körzetében lehetett és a kutatást az ottani településekben volt célszerű a továbbiakban keresni.

A Scholcz család kutatásában is sikerült egy generációval feljebb kerülni. Scholcz Zsuzsanna halála időpontjában 40 éves volt.

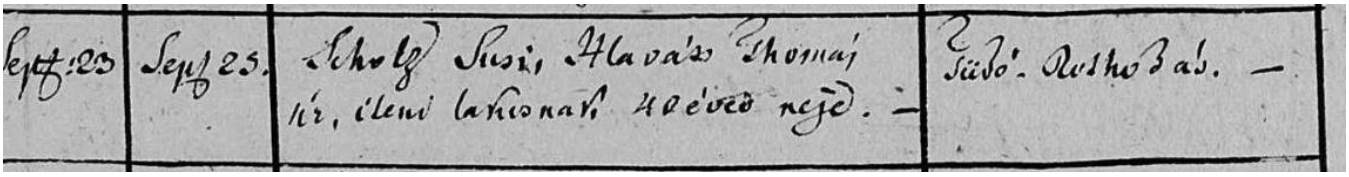

Scholz Zsuzsanna 1847.09.23. Németlipcse

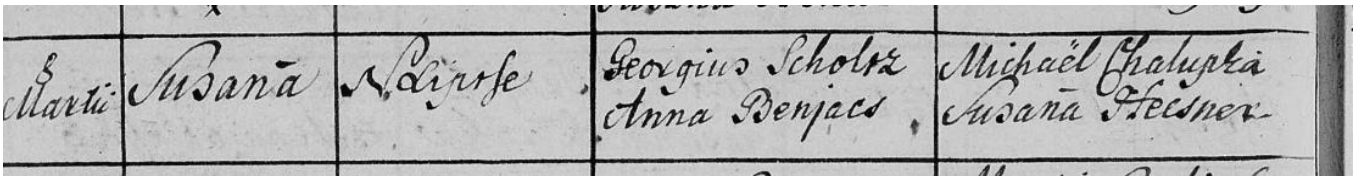

Scholz Zsuzsanna matrikulája 1806.03.08. Németlipcse

Scholcz Zsuzsanna apja Scholz György, anyja Benjacs Anna volt.

A Scholcz családra vonatkozó bejegyzések meghaladnák a kutatás kereteit és különálló közlemény alapját képeznék. A kiemelt különböző adatok azt mutatják, hogy Németlipcse életében jelentős szerepet játszottak.

A kutatás következő fázisában kísérletet tettünk a Hlavács család másik ága kiemelkedő egyéniségének – Harsányi Kálmánnak - származását és a család két ágának kapcsolatát tisztázni.

[10] SCSBMF mormonfilm 5223302 22.-23.-és 27.kép. Kiskeresnye

Harsányi (Hlavács) Kálmán

(1876–1929)

Harsányi Kálmán[11]

2018-ban Apámról monográfia készítése közben bukkantam rá Eöry Kató színművésznő naplójában[12] arra az újságcikk kivágásra, ami Harsányi Kálmán „Ellák” című drámájának Nemzeti Színházi bemutatójára hívja fel a figyelmet.

Barsi (Rodriguez) Ödön még fiatal színész korában Altaroth szerepét játszotta az „Ellák”-ban. Most, mint a dráma főrendezője mutatkozott be. A darab jelmeztervezője pedig rokona, másodfokú unokatestvére, Harsányi (Hlavács) Kálmánnak a leánya, Klára volt.

Az „Ellák" rendezője unokaöccse, a jelmeztervező a lánya a szerzőnek

Harsányi Kálmánnak, a korán elhúnyt kiváló magyar költőnek »*Ellák*« című történelmi drámáját újból műsorra tűzte a Nemzeti Színház. A rendező és a főszereplők így nyilatkoznak az immár klasszikussá vált darabról, illetve szerepeikről:

BÁRSI ÖDÖN: Első színpadi rendezésem. Régóta tanulmányozom a színpadot, minden igyekezetem, újat, jót akotni. Az »Ellák« külön szívügyem, ugyanis *unokaöccse vagyok a megboldogult Harsányi* Kálmánnak. A darab új befejezést kapott bátyám hátrahagyott jegyzetei alapján, mert a régi színpadtechnikával nem lehetett kellőleg mozgatni a tömeget. A harmadik felvonás docnináló jelenete a hún tömegek elvonulása a forgószínpad segítségével hűen adja a költő elképzelését. A jelmezeket *Harsányi Éva, a költő lánya tervezte.*

Az »Ellák« próbája Kürti József, Tőkés Anna és Barsi Ödön rendező

Mátray Erzsi, Timár József és Barsi Ödön az »Ellák« próbáján

TŐKÉS ANNA: Sok szín, érzés, hangulathullámzás jellemzi szerepem, nehéz feladat, de színésznőnek a legszebb. A drácna kulcsa Hildegund kezében van, ő öli meg Attilát és lelkéből tükrözik a nézők elé a két világ, a hun és az idegen megütközése.

TIMÁR JÓZSEF: Szeretem a szerepem, bár nem könnyű, de szívesen birkózom vele, mert érzem, olyant lehet belőle alkotni, ami művészi és ami a közönségnek tetszik. Akadémista koromban szerettem volna játszani Ellákot, akkor nem sikerült, más kapta a szerepet, most a régi vággyal, de nagyobb művészi felkészültséggel igyekszem megelevenítemi.

MÁTRAY ERZSI: Jászai Mari híres szerepét, Rékát játszom. Bizony nagy feladat ilyen elől után játszani. Minden igyekezetemmel azon vagyok, hogy Jászaihoz méltó lehessek.

„Ellák” újságcikkben

[11] Szilas menti históriák 28. Palotai híresség Harsányi Kálmán portré

[12] Eöry Kató naplója családi levéltárban

A rokonsági fok kimutatása bonyolította a kutatást. Lexikális adatok alapján Harsányi (Hlavács) Kálmán 1876. december 11.-én Mezőkövesden született. Matrikuláját végül a katolikus plébánián sikerült megtalálni, bár ő is, mint a felvidéki Hlavácsok általában, evangélikus vallású volt. A matrikulából kiderült, hogy apja is Kálmán volt, anyja Allesz Antónia katolikus vallású. A családnév magyarosítási engedélyét is rávezették a bejegyzésre[13].

Harsányi Kálmán matrikulája 1876. december 11. Mezőkövesd

1906-ban feleségül vette Polányi Etelkát, három gyermekük született: Klára, Éva és Szabolcs. Testvéreinek matrikuláját is sikerült megtalálni:

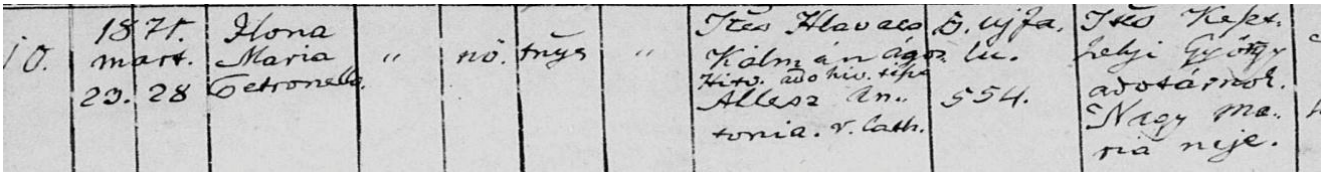

1871-ben Hlavács Ilona Berettyújfalu[14]

Kiemelés az ELTE regiszteréből

Ilona bölcsészetet tanult, de betegsége miatt a 3. szemeszterből már kimaradt.

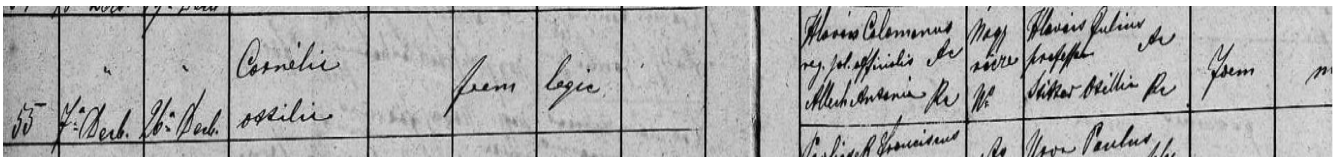

Hlavács Kornélia, Ottilia 1874[15]

[13] Family search. Mormonfilm 623887 479. kép

[14] Family search. Mormonfilm 4659944 139.kép

[15] SCSBMF Revuca (Nagyrőce) mormonfilm 4948333. 293. kép

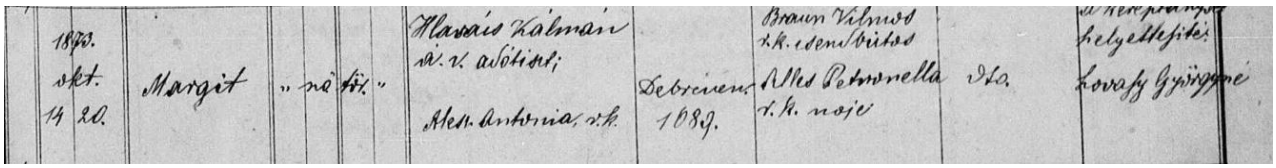

Hlavács Margit matrikulája 1873[16]

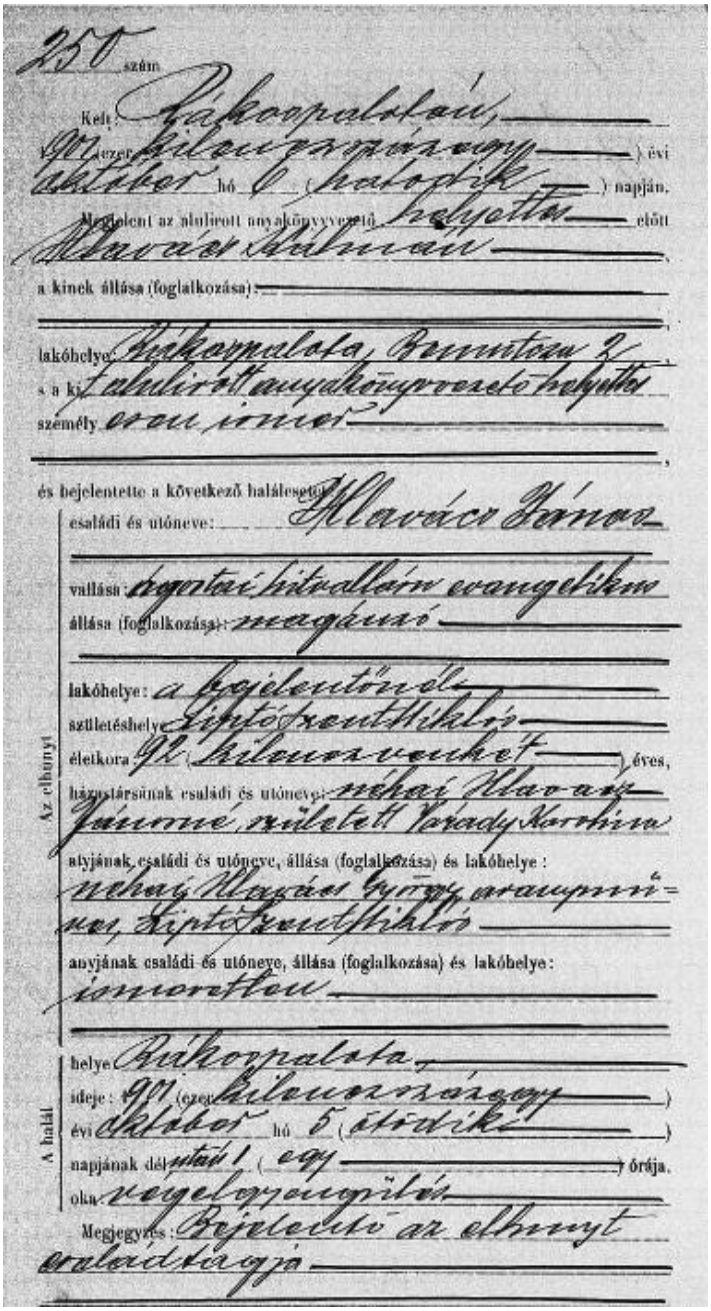

Hlavács János halálának anyakönyvi bejegyzés[17]

[16] Family search Mormonfilm Debrecen rk. 152. kép.

[17] Állami Anyakönyvek Halálozások Rákospalota 1901 október 5.

A matrikulán szerepel Hlavács Gyula, mint keresztapa, aki egyben a keresett nagyapa is lehetne. Azonban az idősebb Hlavács Kálmán születési és halálozási adatai alapján ez később nem igazolódik, viszont nagy valószínűséggel azonos a németlipcsei Hlavács Dániel 1831-ben született Gyula György keresztnevű fiával. Feltételeztük, hogy idősebb Hlavács Kálmán Rákospalotán halt meg, és szerepel az Állami Anyakönyvek XV. kerületi regiszterében. Megkönnyítette a kutatást az, hogy ifj. Harsányi Kálmán gyászjelentésében feleségét, Alles Antoniát özvegyként tüntették fel 1929-ben, de a leánya halálakor készült gyászjelentés szerint 1989-ben még életben volt. Így harminc évet kellett átnézni. Rögtön szinte a vizsgált időablak elején, 1901-ben jegyezték be Hlavács Jánost, aki 92 éves korában halt meg. Id. Harsányi Kálmán jelentette be a halálesetet családtagként. Továbbá az is kiderült, hogy Hlavács János felesége Várady Karolina, foglalkozása aranyművesség, születési helye Liptószentmiklós, apja neve pedig György volt.

A bejelentés időpontjától tovább keresve id. Harsányi Kálmán 1925. május 18.-án bekövetkezett haláláról szóló bejegyzést megtaláltam. Apja Hlavács János volt, anyja Váradi Karolina, és 78 éves korában hunyt el.

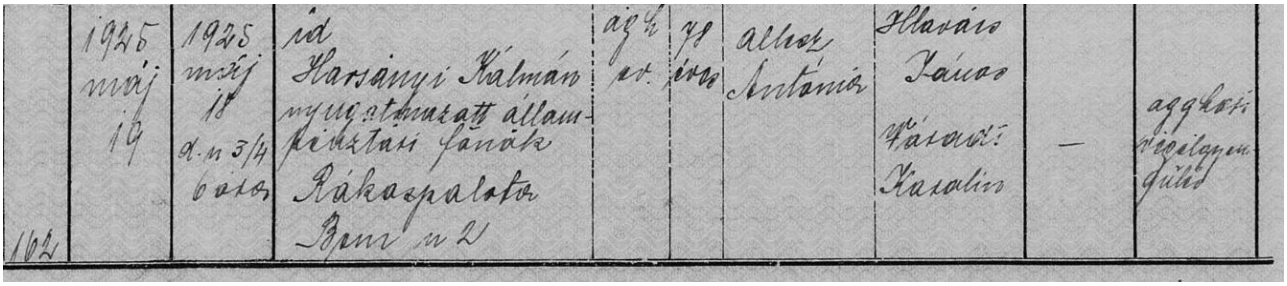

Idősebb Harsányi (Hlavács) Kálmán haláláról szóló bejegyzés az Állami Anyakönyvben Rákospalota 1925.05.18.[18]

Ennek ismeretében sikerült matrikuláját is megtalálni.

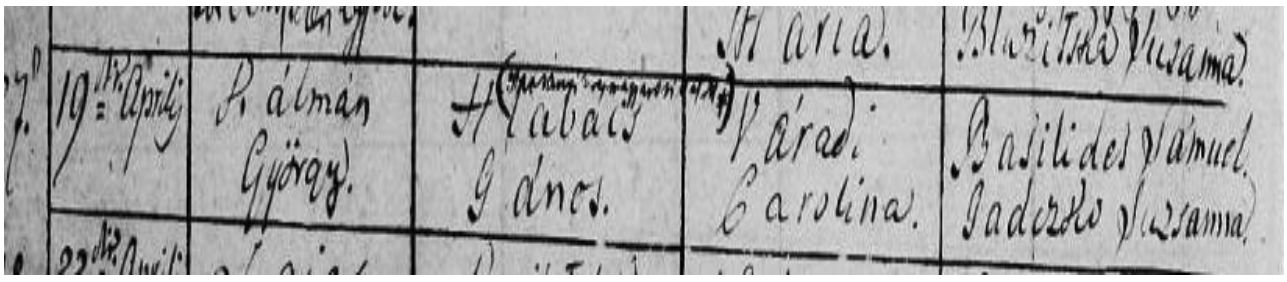

Id. Harsányi (Hlavács) Kálmán matrikulája 1847.04.19. Jólsva (Jelsava)[19].

Jólsva nem messze fekszik Nagyrőcétől (Revuca), ahol szülei házasságot kötöttek és ahol testvéreit is keresztelték.

[18] Állami Anyakönyvek Rákospalota Halálozások 1925 május 19.

[19] SCSBMF Jelsava - Revuca mormonfilm 4948304 251. kép.

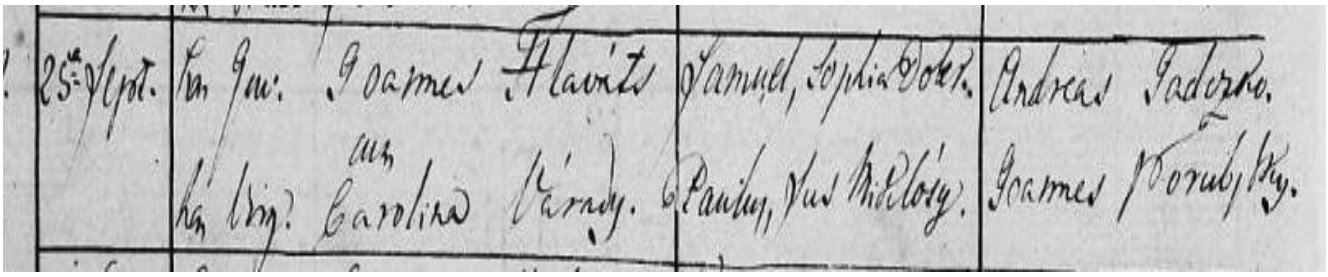

Hlavács János és Várady Karolina házassága Jólsva 1829.05.25.[20].

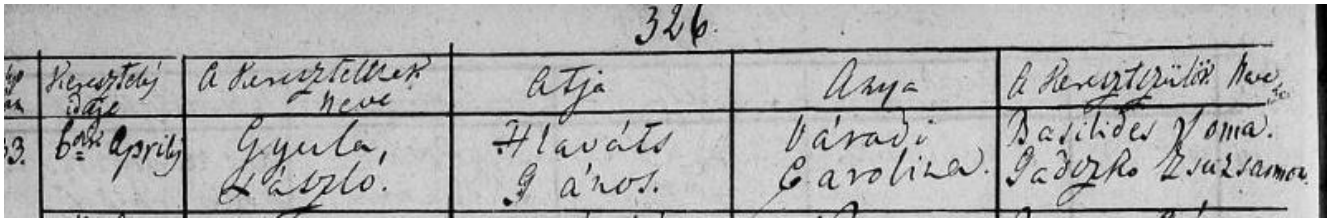

Hlavács Gyula László matrikulája Jólsva-Nagyrőce 1845.04.06.[21].

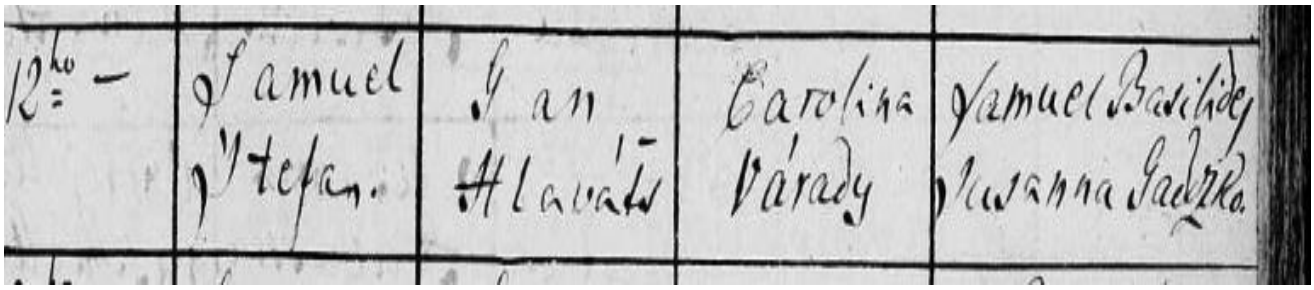

Hlavács Sámuel és István matrikulája Jólsva-Nagyrőce 1850.08.12.[22].

A továbbiakban annak tisztázása érdekében, hogy a két Hlavács család milyen rokonságban van egymással, Hlavács János születési adataival és a születési helye (Liptószentmiklós), valamint apja neve ismeretében (György) lehetett próbálkozni. Ezeknek megfelelhetett volna az a Hlavács János, akinek apja György, anyja Szammó Anna volt, és akik Szentiván településről jöttek házasodni Liptószentmiklósra. Szentiván 10 km-re fekszik Liptószentmiklóstól.

[20] SCSBMF Jelsava – Revuca mormonfilm 4948304 346. kép.

[21] SCBCMF Jelsava – Revuca mormonfilm 4948304 211. kép.

[22] SCBCMF Jelsava – Revuca mormonfilm 4948304 234. Kép.

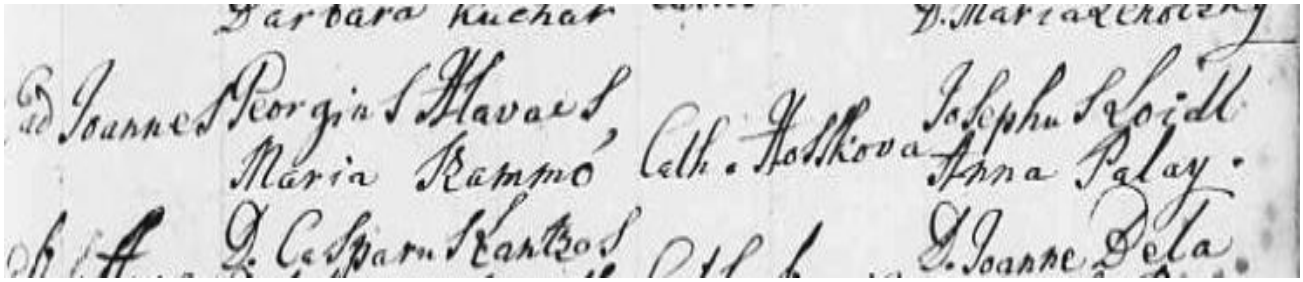

Hlavács János matrikulája 1806.05.25. Liptószentmiklós[23]

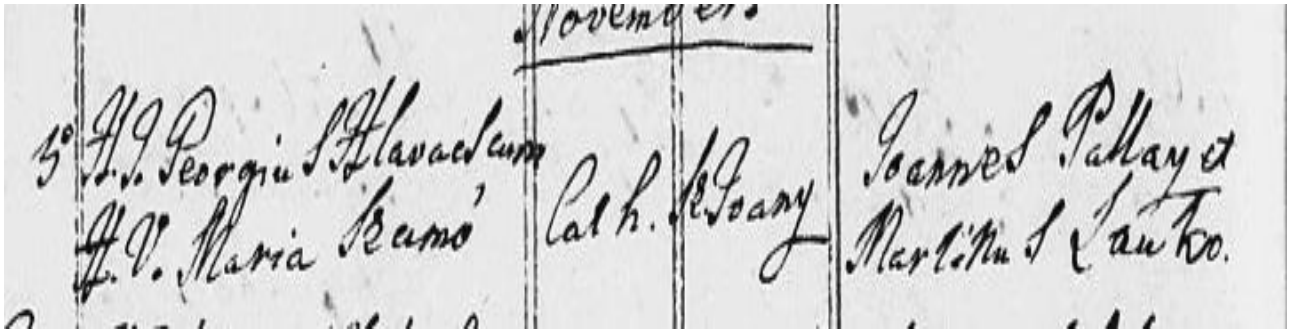

Hlavács János és Szammó Mária házassága 1804.11.03[24]

János apja Hlavács György volt, aki a generációs időablak figyelembevételével az lehetett, aki 1780. január 30.-án született Nagyfalun (Velicna).[25]

Georgius Hlavacs
Slovakia Church and Synagogue Books, 1592-1935

Tools

Name:	Georgius Hlavacs
Event Type:	Baptism
Event Date:	30 Jan 1780
Event Place:	Veličná, Dolný Kubín, Slovakia
Gender:	Male
Father's Name:	Micha Hlavacs
Mother's Name:	Doroth

Hlavács György matrikulája 1780 Nagyfalu

Hlavács György testvére Mihály volt, aki ugyancsak Nagyfalun született 1774.07.03.-án[26]

[23] SCSBMF mormonfilm 4945131 274. kép
[24] SCSBMF mormonfilm 4945131 373. Kép
[25] SCSBMF mormonfilm 2062278 760. Kép
[26] SCSBMF mormonfilm 2062278 739. Kép

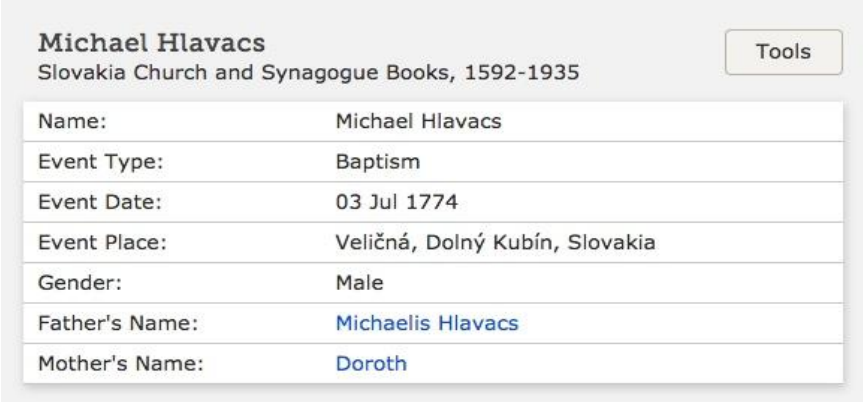

Michael Hlavacs
Slovakia Church and Synagogue Books, 1592-1935

Tools

Name:	Michael Hlavacs
Event Type:	Baptism
Event Date:	03 Jul 1774
Event Place:	Veličná, Dolný Kubín, Slovakia
Gender:	Male
Father's Name:	Michaelis Hlavacs
Mother's Name:	Doroth

Hlavács Mihály matrikulája 1774 Nagyfalu.

További feltételezéssel Hlavács Mihály azonos azzal, akinek a felesége Magdolen Éva volt és született 1794-ben Hlavács Tamás fiaként, akinek a fia pedig Hlavács Dániel volt Németlipcsén.

Végeredményben Hlavács Mihály és Dorottya a testvérek - Mihály és György - szülei, akikhez visszavezethető lehetne a Hlavács család és a két fiútól válhatna szét a két ága.

Sajnos a leszármaztatásnak gyenge pontjai vannak. Egyik ilyen, hogy Hlavács János, aki 92 éves korában halt meg Rákospalotán nem születhetett 1806-ban, legfeljebb 1808 és 1810 között, vagy éppen 1809-ben a visszaszámítás alapján.

A másik, amely valószínűtlenné teszi az okfejtést, az a tény, hogy a kutatott Hlavács család mindkét ága evangélikus volt és a hybbei Hlavács Jánost katolikusnak jegyezték be a keresztelésénél.

Sokkal valószínűbb, hogy Hlavács János apja Hlavács György I. Nagyrőcén (Revuca) született 1782, január 14.-én. Az ő apja szintén György, anyja Berényi Zsuzsanna volt, mindketten lutheránusok[27], amit András fiúk matrikulája jelez[28].

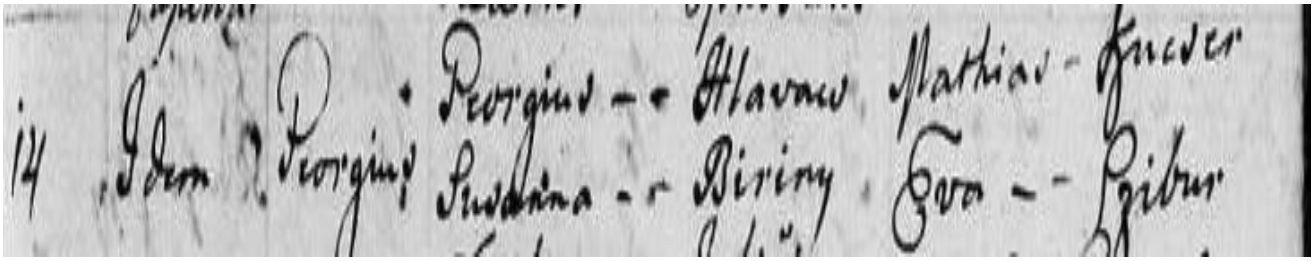

Hlavács György I. matrikulája Jólsva Nagyrőce 1782.01.14.

[27] SCSBMF mormonfilm 1978924. 199. kép

[28] SCSBMF mormonfilm 1978924. 225. kép

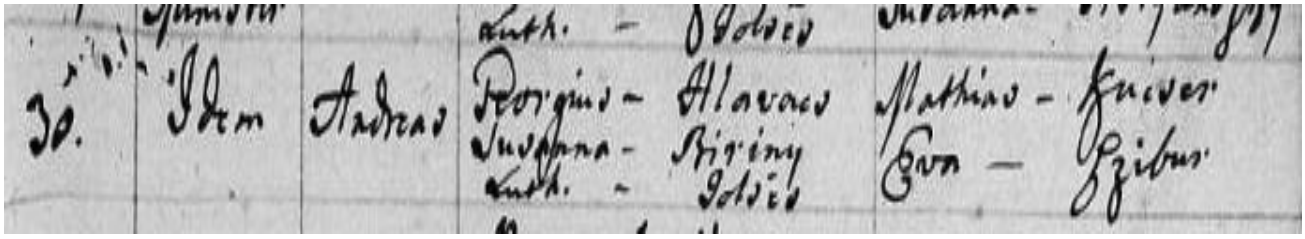

Hlavács András matrikulája Jólsva Nagyrőce 1784.03.30.

Zavart keltő, hogy 1792 december 10.-én még egy György II. fiúk született[29].

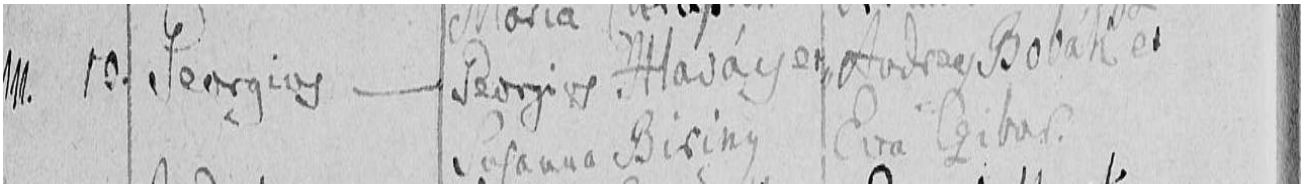

György II. keresztelése Nagyrőce (Revuca)

Koruk alapján mindkettő lehetett apja az 1809-ben született Jánosnak, (inkább György I.) de János keresztelését nem sikerült továbbra sem megtalálni. A valószínűségét ennek a leszármazásnak fokozza az a tény, hogy Hlavács János Revucán vette el feleségül Várady Karolinát.

Apjának, az id. Hlavács Györgynek a matrikuláját sikerült megtalálni, a még idősebb Hlavács György és Katerina fiaként, aki 1746.04.05.-én szintén Jólsván született[30].

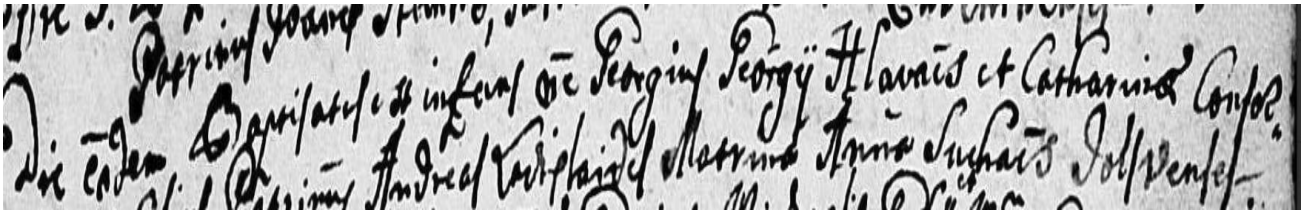

A még idősebb Hlavács György matrikulája

A tovább kutatást ettől kezdve lehetőség hiányában már a katolikus bejegyzések között kellett keresni, értelemszerűen Liptószentmiklóson, ahol az evangélikusokat is katolikus plébánián keresztelték meg.

1701. április 23.-án jegyezték be itt Hlavács Tamást, aki ifjabb Hlavács György és Anna fia volt. Ebből következik, hogy egy idősebb Hlavács György is létezett, mint a kutatható legősibb Hlavács a férfi vérvonalon. Úgy tűnik, hogy Harsányi Kálmán családfája nagy valószínűséggel idáig vezethető vissza.

[29] SCSBMF mormonfilm 1978924. 39. kép

[30] SCSBMF mormonfilm 1978923 253. kép

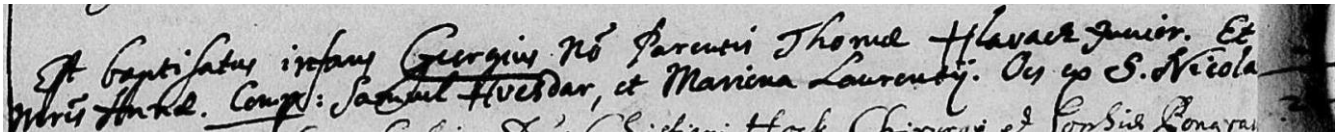

ifj. Hlavács György matrikulája Liptószentmiklós 1701.04.23.

De a századforduló előtt és után két Hlavács Mihály kereszteléséről szóló adat is található, akik valószínűleg a fenti Hlavácsok rokonai voltak.

Az apa mindkét esetben Hlavács Mátyás, az anya pedig Zsófia illetve Oskó Zsófia.

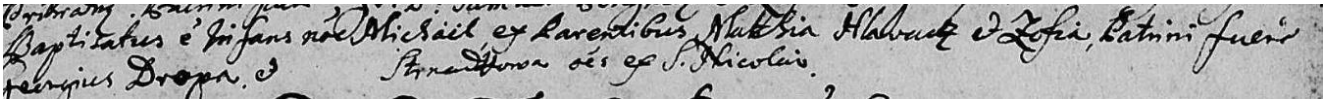

Hlavács Mihály matrikulája 1699. szeptember [31]

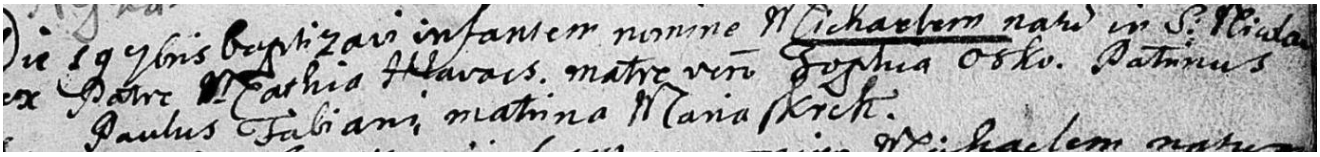

Hlavács Mihály matrikulája 1714.09.01.[32]

A Mihály keresztnevű Hlavács fiúk megjelenése alapján valószínű, hogy a németlipcsei ág Hlavács Mihálya valamelyikük utóda volt és tőlük válhatott szét a liptószentmiklósi evangélikus Hlavács család két ágra. Ennek nem mondanak ellen azok az adatok, amelyek az 1700-as évek derekán, 1752 és 56 között Nyitrazsámbokrét településen keresztelt három Hlavács Mihály unokatestvérre vonatkoznak, mivel egyikük lehetett a németlipcsei Hlavács Tamás apja.

A liptószentmiklósi evangélikusok halotti bejegyzései között szerepel Hlavács János (nem a keresett) haláláról szóló írás, amely szerint 32 éves korában, 1844.04.25.-én halt meg, felesége Benikovszky Anna, foglalkozása kézműves. Ez utóbbi igazolja, hogy a liptószentmiklósi Hlavácsok közül számosan aranyművesek voltak, és kiterjedt volt a rokonságuk[33].

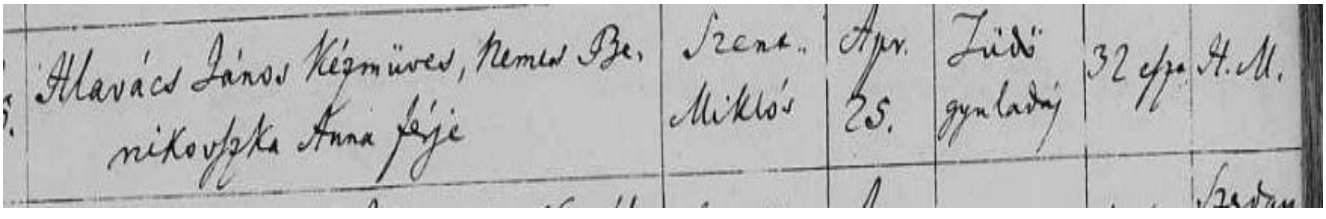

Hlavács János halála 1844.04.25. Liptószentmiklós

[31] SCSBMF mormonfilm 4945510 19. kép.

[32] SCSBMF mormonfilm 4945510 37. kép

[33] SCSBMF mormonfilm 2002477 379. kép

Az 1720. évi országos vármegyei összeírásban szerepel Hlavács Pál és Porubszky Márton. Hlavács Pál eszerint földje után adózó tagja volt a liptói Hlavács családnak. Valószínűleg nem véletlenül kerültek az adózók listájában egymás mellé, mint telkes gazdák.

alap településrész
adózók
Michael Kubáni; Martinus Benedicti; Joannes Prehradny; Matthias Kotta ifj.; Martinus Porubszky; Paulus Hlavacs; Bujo; Georgius Jesovics;

Kiemelés az 1720. évi országos összeírásból[34]

A liptószentmiklósi bejegyzésekben található Hlavács Pál fia János is, aki 1716-ban született és feltehetően az adózó Hlavács Pál fia volt.

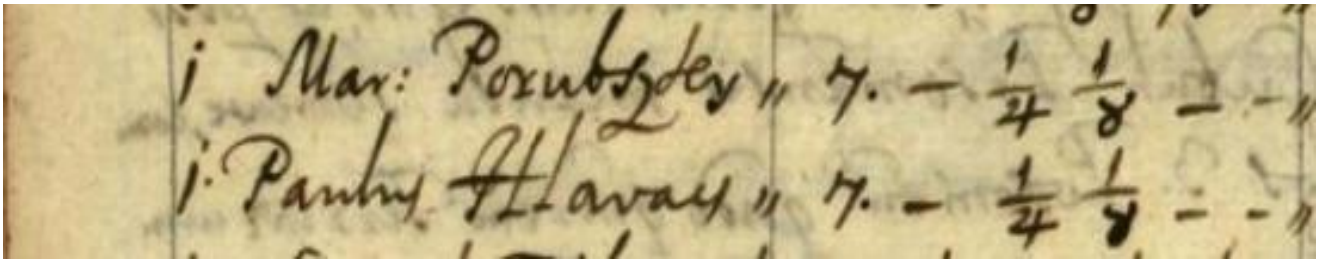

Hlavács János matrikulája 1716.06.23. Liptószentmiklós

A liptószentmiklósi egyik bejegyzésben szerepel keresztszülőként Hlavács Judit és Porubszky Márton 1739-ben[35].

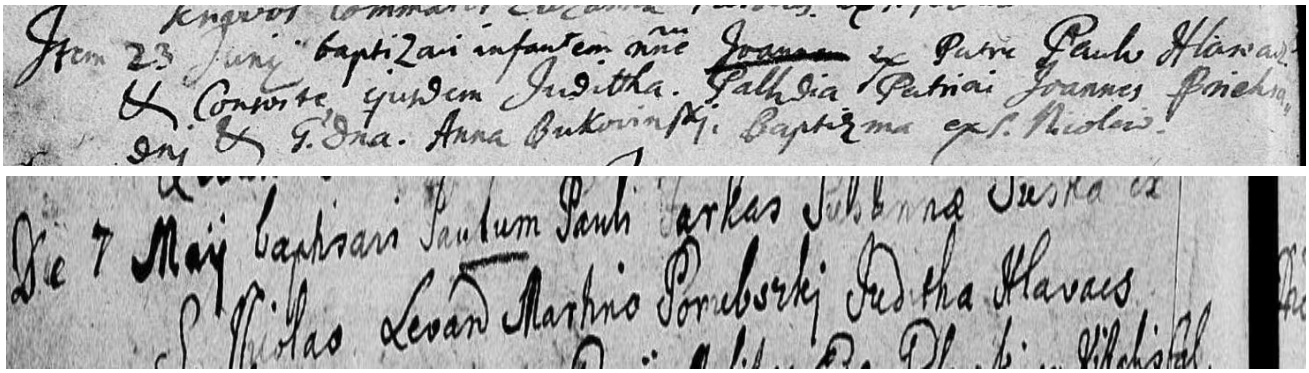

Hlavács Judit és Porubszky Márton keresztszülők

Az 1720. évi összeírásban szereplő Porubszky Márton adózó leszármazottja valószínűleg az a Porubszky János, aki Hlavács János és Várady Karolina 1829-ben kötött házasságánál tanú volt.

[34] MNLOL 1720. évi országos vármegyei összeírás (Liptó)

[35] SCSBMF mormonfilm 4945510 186. kép

A Vág völgye az, ahol a családkutatás szálai összefutnak. Ennél jobban nem igazolható az újságíró cikkében megjelölt Barsi Ödön és Harsányi Kálmán rokonsága.

Lehet, hogy csupán „jól értesült” újságírói szenzációkeltéséről volt szó az érintettek tudta nélkül. Annyi azonban bizonyos, hogy a Hlavács család egyes tagjai a társadalmi életben jelentős szerepet játszottak, és egyesek igen jó módban éltek. Erre utal, hogy már a XVII. század végén számos alkalommal voltak keresztszülők, házassági tanúk. Jól mutatja ezt számos bejegyzés közül az alábbi[36]. Pongrácz Katalin keresztanya az akkori társadalmi életben kiemelkedő család tagjának számított.

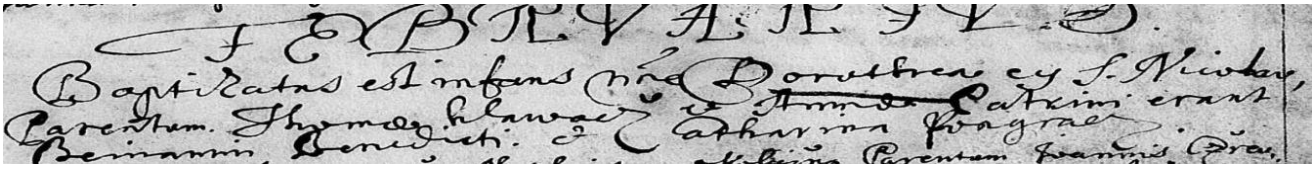

Hlavács Tamás és Anna leánya, Dorottya született 1693-ban.

A Hlavácsok között azonban nemcsak jómódúak voltak, amint látható az alábbi, egy bizonyos Hlavács János (kora alapján nem lehet azonos a kutatott Jánossal) halotti bejegyzésén, hogy már akkor is voltak koldusok (mendicus = koldus, csavargó latinul)[37]

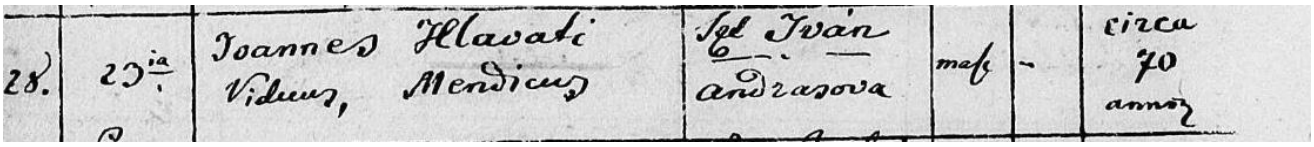

A koldus Hlavati Joannes halotti bejegyzése. 1887. Szent Iván.

De nem is a rokonság ténye az, ami a legfontosabb volt kettőjük kapcsolatában, hanem az a feltétlen tisztelet és vonzódás a nagy drámaíróhoz és költőhöz, aki a magánéletével is példaképül szolgálhatott minden hazáját szerető embernek. Igazi patrióta volt, aki a balkáni harctéren is bizonyította bátorságát az ott szerzett súlyos sérülésével.

Schöpflin Aladár azt írta róla, hogy egészen eredeti és különleges volt minden írása[38]. Barsi Ödön előszeretettel szavalta rendezvényeken verseit, adaptálta írásait (Páter Benedek, Kristálynézők) rádiószínpadra. Jelentősek műfordításai is (Balsac, Zelma Lagerlöf). Különleges élményben volt része annak, aki halálának 10. évfordulóján hallhatta a Magyar Rádióban rendezett emlékestet. Harsányi Kálmán legismertebb verseit (Hűlő napok, Csönd) Bajor Gizi és Uray Tivadar adta elő. A megzenésített verseknek pedig Nagykovácsi Ilona volt az előadója. Az emlékestet végül öt részes hangjáték fejezte be, a „Kristálynézők”, amelyet Harsányi Kálmán regényéből rádiószínpadra írt és rendezett Barsi Ödön. Egyik legszebb rövid verse a „Poetika”, amely költői hitvallása lehet.

---

[36] SCSBMF mormonfilm 4945510. -6. kép

[37] SCSMB mormonfilm 4945513 93.kép

[38] Schöpflin Aladár: Harsányi Kálmán Nyugat, 1929/12.

Gránitsziklából, döngő kalapáccsal
Szikrázva zengő rímeket kiverni,
Valaha ez volt a poetikám,
Mindent akarni, mindent merni,
Vágtatni villám-robogással
Lánggal lobogó meteor-paripán.

Szeretnék most oly halkan muzsikálni
Mint néha kettőnk közös poharában
Az édes mustból fölpezsgő szemek,
Vagy mint imádság-szók a rácsos ágyban,
Hol egy kis szűz készül magába szállni,
Hogy holnap első vágyát gyónja meg.

Fiatalon, 53 éves korában halt meg 1929. május 31.-én. Gyászjelentésén láthatók kitüntetései, amelyeket nem érdemtelenül szerzett.

HARSÁNYI KÁLMÁN
a magy. kir. Dohányjövedéki Igazgatóság főtanácsosa, iró, a Petőfi-Társaság tagja,
volt tart. magy. kir. honvédszázados, az ezüst és bronz Signum Laudis, a Károly csapatkereszt
és a Német Vaskereszt tulajdonosa

Mezőkövesden és Rákospalotán utcát neveztek el róla. Utolsó lakhelyén emléktáblát helyezett el a Vörösmarty Irodalmi Társaság, az utóbbit az ötvenes években lebontották, de 1989-ben a XV. kerületi önkormányzat helyreállította.

Összefoglalás

A szerző fontosnak találta családi indíttatásból egy nem eléggé ismert polgári család leszármazását kutatni és közreadni, rámutatva arra, hogy közülük egyesek igazi patriótaként kiemelkedő szerepet töltöttek be hazánk gazdasági, politikai és kulturális életében.